

utóbbi múlt és jelen társadalmi összefüggéseket foglalja össze. Ugyancsak nagy súlyt kell fektetni a lélektani keret feldolgozására.

A falumunka gyakorlati téren munkaszolgálatot jelent. Népegészségügy, népnevelés és népszervezés foglalja magában a kérdés legfőbb pontjait.

A falumunka keretében a faluvezetés kérdése is felmerült. A falukutatásnak és egyáltalán a falumunkának egyes következménye az, hogy az új nemzedék felkészüljön és ismereteket gyűjtve bekapcsolódjon a faluvezetési munkába. A falumunka-mozgalom eszmei tartalma kettős arculatú: előbb a fajtság, biológiai értéke, utóbb inkább a társadalom reformszemlélete határozza meg az irányulást. A falumunka tehát elsősorban szociális állásfoglalást jelent. A lecsúszott középosztály új nemzedéke a jövőjét csakis a dolgozó tömegekkel való együttérző összefogás útján látja biztosítottnak.

Venczel József további fejtegetései-

ben végigvezet bennünket az erdélyi falumunkamozgalom történetén. Erdélyben nemcsak az ifjúsági sajtó (mint az Erdélyi fiatalok és Ifjú Erdély), de a különböző felekezeti ifjúsági egyesületek is bekapcsolódtak e nagyfontosságú munkaterv földolgozásába. A falujárások, faluszemináriumok és az egyesületek által hirdetett falupályázatok azonban némely hiányt mutatnak ott is a falumunka követelményeivel szemben. Az erdélyi magyar fiatalok falukutatása előtt élénk példaként áll a román és a szász diákok falukutatása, amelynek figyelmes és alapos vonalvezetése iránymutatásul szolgálhatott testvéreink falumunkásságához.

Venczel József e kitűnő tanulmányának idézeteivel és e fontos kérdés még más alkalommal meg tárgyalásával utat kívánunk mutatni ifjúságunknak, hogy szélesebb területeket öleljenek fel ilyen irányú munkásságukkal és ne haladjanak el fölültesen a falu rejtett élete mellett.

Lévay Endre

Magyar szavak életéből

Huszár. A „Politika” „Dali znate” rovatában olvastam lehet már 4–5 hónapja a *huszár* szavunk történetét. A Politika úgy véli tudni, hogy (amit különben mások is hangoztatnak) a *huszár* azért *huszár* mert *hűsz az ára* egyikük halálának, vagy hogy *hűsz jobbágy* után kellett egy lovas katonát kiállítani. Mindez azonban csak mesebeszéd és a nyelvtörténet egészen mást tanít. Már Zsigmond kora előtt is előfordul a *huszár* szó, de akkor még *rabló* volt a jelentése. Pl. egy 1432. évi latin oklevélben: „Contra *huzarones* et alios nonnullos malefaktoros” azaz: *huszárok* és egyéb gonosztevők ellen. A *huszárnak* ez a jelentése azt mutatja, hogy valószínűleg a délszláv *gusar* = *husar* átvétele. A szerb horvát nyelvben a *husar* = *gusar* régiebb alakja *hursar* = *kursar* jelentése tengeri

rabló volt. Ennek pedig az olasz *Corsar* és latin *Cursor* görög *kursaris* az eredetije. Szokás volt, hogy *rabló* népségből katonai alakulatokat szerveztek, így történt ez Mátyás idejében a szegény legények bátor és elszánt csoportjával is. Mátyás vas keze mintaszerez könnyű lovascsapatokat varázsolt azelőtt szétszórva élő, vakmerő legényekből és rajtuk, azaz az ő hősiességükön keresztül lett szerte a világon híressé a *huszár* név.

Jog. Szinte meg se tudnánk lenni nélküle. Mégis alig száz esztendő ez a szavunk. Azelőtt a *jog* fogalmát a közismert latin *jus* szóval fejezték ki. Magyarosan igaz ez a szavunk *juss*-nak hangozott, mert leginkább a 3. személyű *jussa* alak volt használatos és ebből vontak el egy új *jussalaku* alany esetet. *Jog* sza-

yunkat Jankovich Miklósnak, a híres irodalombarátnak köszönhetjük, aki körülbelül 1810 és 1820 között a következő okoskodással alkotta a *juss* pótlóját. A németben ugyan az a szó fejezi ki a jogot, mint a jobbkezet: *das Recht* és *die Rechte*. A jobbkez jelölésere volt a régi magyaryelvnek még egy szava, a *jóg*. v. ö. Jordanszky kódex „Ne tudja te balod, mit akar tenni jógod”, vagy „Sem jóra sem balfelé nem térünk”. A *jóg* tehát egy régi jobbkezet jelentő *jó* főnév kicsinyítő *g* képzős származéka. A nyelv-

történet folyamán a *jóg* hosszú *ó*-ja a jobb középfok hatása alatt megrövidült. Jankovich úgy okoskodott, hogy ha a németben lehet egy és ugyanazon szóval kifejezni úgy a *jobbkezet*, mint a *justt*, miért ne lehetne a magyarban is; érvelése meghallgatásra talált és mivel az új szó könnyen volt összetételekben és továbbképzésekben is használható: *jógos*, *jógviszony*, *jogosít*, *jogalap*, *jogelv*, *jogrend*, annyira elterjedt, hogy e sorok írója *jogcím*et talált ezen ismertetés megírására.

— gaeer

K Ö N Y V E K

Idegen szavak magyarázata. Horovitz Jenő könyve most ötödik kiadását érte el, ami hasznosságát bizonyítja. Szerencsés feldolgozási módot követett a szerző, amikor nem pusztá szótárt ad, — hanem, mint a cím is mondja — magyarázatot nyújt az idegen nevek és fogalmak megértéséhez. Hogy ebben mennyire a legutóbbi időkig jutott el, szabatos meghatározást találunk ilyen szavakra: S. A., Argbüro, Locarno, Bedeaux, Kommitang, Ausztromarxizmus, Artel, Sex-appeal, Balilla és még sok hasonlóra. Egész kis lexikon, betűrendes ismerettár, amely a tudományágakra való tekintet nélkül abc sorrendben magyarázza a szavakat, amelyekből tudást meríthet mindenki.

Egy kurúzsó élete. A nemrégiben jelent meg Lidi Szejfullina ismert orosz írónőnek „Egy kurúzsó élete című nagy regénye, Nyugat kiadásban.

A regény tárgya az orosz proletáriátus és az orosz intelligencia nagy találkozásá s az értelmi osztály keserű kiábrándulása a forradalomból. A parasztsorból származó főhős a cárizmus alatt optimista lelkű, tanulni vágyó gyermek, a háborúban szanitéc, a forradalomban hamis okmányokkal és címbitorlással orvosi gyakorlatot folytató, szereleméhes

férfi, akinek kalandos életét legkényesebb fordulataiban is tiszta irodalmi érzékkel fest az írónő. Lidia Szejfullina hatalmas galériával dolgozik, nőalakjaiban a gyengédtől a hisztérikáig élő, pontos lélekrajzot ad, meseszövíő készsége, jellemábrázoló és megjelenítő ereje a legkülönb új orosz férfiúrókéval vetekszik. Ezzel a regényével méltán lett a legnépszerűbbé a mai orosz írónők között s emelkedett a modern orosz irodalom első sorába. Sokat veszít az, aki ezt az örökbecsű könyvet el nem olvassa.

Polgári házasság a címé Zsolt Béla legújabb novelláskötetének. A magyar irodalomban nincs senki, aki annyira ismerné a kispolgárt, sőt talán általában az anyagát, mint Zsolt Béla. Amikor megfigyeléseit írásba rögzíti, — mindegy, hogy regény, szindarab, cikk vagy novella — úgy érezzük, hogy tökéletesebben már nem is érzékeltethetné az életet — tragikomikus kispolgár figuráinak életét. A szomszéd szoba című novella egy ott-hontalan férfiről és Az első éjszaka című az egyedülmaradt férfiről már több, mint az író mechanikus munkája: a líra gicsetelen megnyilatkozása. Más elbeszélései, mint A polgári házasság, A pincér, Az ezüst cigarettatárca, Világ vége, a kispolgári élet öntudatlan, elesett és gyáva